

'De waarde van **openhartig luisteren** en **vrijmoedig spreken**'

Deep Democracy is een aanpak om de kwaliteit van de communicatie tussen mensen te verbeteren, onderling begrip te vergroten en tot een gedragen besluitvorming te komen. Heel geschikt wanneer er sprake is van verschillen in waarden en opvattingen. *Naar School!* ging erover in gesprek met Fransje van Veen van Stichting Invitare Openbaar Onderwijs in Grave, waar de schoolteams met Deep Democracy aan de slag gaan.

Waarom Deep Democracy?

'Ik was al langere tijd op zoek naar antwoorden op de vraag hoe je openbaar onderwijs concreet vormgeeft en zichtbaar maakt. Bij mijn aantreden bij Invitare was ik op zoek naar de essentie van de openbare identiteit. Daarnaast weet ik dat het bij organisatievraagstukken altijd draait om communicatie, mensen die elkaar soms onvoldoende verstaan of elkaars gezichtspunten niet begrijpen. Een andere motivatie achter mijn zoektocht was dat ik de professionele dialoog op scholen wil versterken. Wat maakt een dialoog effectief, hoe geef je elkaar waardevolle feedback?'

Hoe hebben jullie Deep Democracy ontdekt?

'Vanuit Invitare bieden we leraren ieder jaar een studiedag aan waarin ze met elkaar van gedachten konden wisselen over thema's en de vertaling daarvan naar de onderwijspraktijk. Daarbij kozen we verschillende invalshoeken, maar vonden we telkens niet wat we zochten. Ik stuitte op een gegeven moment op het gedachtegoed van Deep Democracy. Dat was echt een eureka-gevoel. Na een gesprek met een trainer groeide de bevestiging dat we iets waardevols te pakken hadden. Deep Democracy is veel meer dan een methodiek, het is een manier van omgaan met elkaar. Voor kinderen in de groep, ouders en professionals. Bovendien is het een krachtige aanvulling op de pedagogische en onderwijskundige visies van de scholen. Vanaf het eerste moment was het een schot in de roos. Het raakte een snaar en was bovendien direct toepasbaar in de praktijk.'

TEKST: RAYMOND GODDING
BEELD: MEREL VAN DOOREN

Wat is de waarde van Deep Democracy?

'Behalve een set aan instrumenten en technieken om het geluid van de minderheid mee te nemen in beslissingen, is Deep Democracy vooral een levenshouding. Vanuit echte interesse met elkaar in gesprek gaan, openhartig luisteren en vrijmoedig spreken. Bij Invitare hebben verschillende directeuren inmiddels kennisgemaakt met de principes van Deep Democracy. De komende tijd zullen de schoolteams er gaandeweg intensiever mee gaan werken. Deep Democracy is geschikt voor onderwerpen waar mogelijke fricties een rol spelen, onderwerpen die je aanmerkt als belangrijk, maar waarvan je weet dat er verschillend over wordt gedacht. Bij grotere thema's zit de winst er vooral in dat je na besluitvorming veel minder tegenwerking hebt en dat mensen eerder coöperatief zullen zijn.'

Wat is de relatie met jullie visie en strategie?

'In het kader van de nieuwe strategie heb ik intensieve gesprekken gevoerd met directies, GMR en raad van toezicht. We kwamen uit op een paar grote maatschappelijke thema's zoals polarisatie en segregatie en hoe we daarmee willen omgaan bij Invitare. De titel van ons strategieplan is 'Ik-Gericht. Wij-Afhankelijk'. Daarmee zeggen we dat we ervoor willen zorgen dat kinderen het beste uit zichzelf halen, maar ook dat kinderen leren om samen te leven en samen te werken in een complexe en diverse maatschappij. Het is geven en nemen, je eigen koers volgen en je aanpassen als dat nodig is. Hoe kun je kinderen helpen hun eigen mening te vormen en hen tegelijk laten ervaren dat je

Dit is Fransje van Veen

Fransje van Veen (62) is sinds 2016 voorzitter College van Bestuur van Stichting Invitare, een bestuur van negen openbare basisscholen in Noord-Brabant (Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert) en Limburg (Gennep en Nieuw Bergen). Eerder vervulde Van Veen meerdere leiderschapsfuncties in het onderwijs. Ook heeft ze als vrijwilliger bijgedragen aan de versterking van de kwaliteit van het onderwijs in Tanzania.

Fransje van Veen: 'Dit is ook een mooie invulling van burgerschap.'

je mening kunt bijstellen? Die vraag hebben we gekoppeld aan onze openbare waarden. Hoe kun je kinderen helpen om te gaan met verschillen, met respect voor ieders cultuur, religie en levensvisie?'

Hoe kunnen leraren Deep Democracy in praktijk toepassen?

'Ik merk dat directeuren het soms gebruiken in ingewikkelde gesprekken. Van leerkrachten die de training hebben meegemaakt, hoor ik dat ze er iets mee hebben gedaan in hun klas. Klaarblijkelijk voorziet Deep Democracy in een behoefte. Daarom hebben we afgesproken dat elk team de komende vier jaar dezelfde training krijgt. Dan hoop ik dat het doorsijpelt. Dat mensen het meer en meer gaan uitproberen. Soms is het een heel eenvoudige aanpak, die meteen effect sorteert. Voorbeeld is de besluitvorming binnen een team. Normaal is dat het meerderheidsstandpunt wint, maar met Deep Democracy graaf je dieper. Aan degenen die hun twijfels hebben vraag je: wat heb jij nodig om mee te gaan? Dan krijg je een ander gesprek. Je gaat van discussie naar dialoog.'

'Het was echt een eureka-gevoel'

Welke inzichten hebben jullie opgedaan?

'Een belangrijk onderdeel van Deep Democracy is openhartig luisteren. Dit betekent dat je volledig focust op wat de ander vertelt. Daarmee blijf je weg van je eigen interne dialoog en vermijd je dat je al aan het nadenken bent over een weerwoord of een volgende vraag. Openhartig luisteren gaat om de intentie echt te willen luisteren en zelf meer op de achtergrond te blijven. De tegenhanger van openhartig luisteren is vrijmoedig spreken. Je moet de moed hebben om jouw mening te uiten en niet voor je te houden. Dit vraagt om een veilige setting, zodat iedereen durft te zeggen wat er op zijn hart ligt. Het gaat er niet om je gelijk te halen of ervoor te zorgen dat een ander het met je eens is. De basis is dat je elkaars mening respecteert, hoe moeilijk dat soms ook is. Dat vraagt oefening.'

Hoe openbaar is Deep Democracy?

'Deep Democracy sluit wat mij betreft heel goed aan op de openbare kernwaarden gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. Ik vind het ook een mooie invulling van burgerschap. Dat je daadwerkelijk naar elkaar wilt luisteren voorbij je eigen gelijk en zonder te polariseren. Het gaat erom meerdere waarheden naast elkaar te leggen. En uiteindelijk de besluitvorming niet uit de weg gaan. Een zodanig besluit nemen dat iedereen daar vrede mee heeft.' ◀